

Леся Костюк

ВЕСІЛЬНА ЗВИЧАЄВІСТЬ ГАЛИЧИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

У статті на основі свідчень численних інформаторів автор подає характеристику весільної обрядовості сільських жителів Галичини другої половини XX – початку XXI століття.

Ключові слова: Галичина, весілля, “брама”, шлюб, дарування.

Процес двох родів, створення нової сім’ї споконвіку супроводжувався низкою ритуалів, спрямованих на збереження духовної єдності наречених, примноження їхнього матеріального становища, забезпечення Божого благословення. Розглянемо значення і роль шлюбних обрядів, зафіксованих у Галичині – одному з етнографічних регіонів, де досьгодні збереглося чимало компонентів весільної драми, де спостерігаємо активне відродження звичаїв предків, вшанування роду тощо.

Метою статті є комплексне вивчення весільних обрядів, як елементів сучасної родинної звичаєвості. Реалізація зазначеної мети передбачає розв’язання низки завдань: методом польового дослідження зібрати й опрацювати етнографічні матеріали у жителів Золочівського, Бродівського і Перемишлянського районів Львівської області, з’ясувати семантику ритуальних дій.

Порушена проблема знайшла відображення у студіях істориків та етнографів. Перші дослідження про весільну обрядовість Галичини носять переважно нотатковий характер. Окремі відомості зустрічаємо у розвідках В. Гнатюка [1], Я. Головацького [2], П. Литвин-Бартоша [3], де проводиться побіжний аналіз весільної обрядовості галичан на матеріалах свідчень інформаторів. Також певні аспекти цього питання порушувалися у працях сучасних науковців В. Борисенко [4, 5], Н. Здоровега [6], М. Щубравська [7], Г. Лозко [8], котрі подають загальну характеристику весільної обрядовості, проте лише поверхнево згадують про досліджувану територію. Важливі та цікаві відомості про традиційну галицьку весільну обрядовість подають інформатори [9–15]. Цінність їхніх свідчень полягає в тому, що ці люди неодноразово були учасниками весільних дійств і в зв’язку з цим добре обізнані в досліджувальній темі. У своїх розповідях інформатори вказують про зміни у ставленні сучасної молоді до вінчання у порівнянні з минулим, специфіку та локальні відмінності обряду “брами” у різних місцевостях Галичини, характеризують процес одягання молодої, описують значення весільного деревця, дарування, роздавання короваю.

День весілля супроводжується особливими ритуальними діями, оскільки він є найважливішим з усього циклу весільних обрядів. Кожна дрібниця вважається дуже ваговою, причому часто важливість окремих моментів сильно перебільшена.

Особливої уваги у весільних дійствах надавали одягу молодих. Невід’ємною частиною весільного вбрання була вишита сорочка. У жінок сорочки були переважно уставковими, з “крискою” – невеликим стоячим комірцем або невеликим виложистим коміром, який здебільшого оздоблювали вишивкою. Призбираний низ рукава викінчувався манжетом. Майже всю площу високої уставки оздоблювали густою геометризованою вишивкою. Нагрудна частина сорочки теж була прикрашена довгою, майже до пояса, орнаментальною смугою. На шию одягали намисто. Чим більше разків намиста було, тим заможнішою вважалася наречена.

Поверх спідниці нареченій одягали фартух-запаску, зшиту з двох частин домотканого полотна, з’єднаних між собою вертикальним мережаним швом [1, с. 21]. Ця запаска була поперечно-смугастою, з дрібноузornoю орнаментикою насиченого вишнево-червоного

кольору. Поверх сорочки одягали коротку безрукавку (лайбик), по краях оздоблену сукном темнішого кольору і орнаментальною вишивкою.

Якщо весілля відбувалося в холодну пору року, одягали свиту (переважно білу), прямоспинну, з вшитими по боках клинами і невеликими розрізами у нижній частині. Її декорували обшивкою кольорового сукна, кольоровими шнурами або ж вишивкою рослинної орнаментики. Оздоблювали краї піл, нагрудну частину, комір-стійку чи вилоги, викінчення рукавів.

На голові нареченій одягали віночок. Віночок нареченої теж мав особливу символіку, він підкреслював перехідний момент від стану дівочтва до подружнього життя. Вінок прикрашали білими або кольоровими стрічками. Якщо стрічки кольорові, то в'язали їх у такій послідовності: посередині – світло-коричнева (символ землі-годувальниці), з боків від неї жовті (символ сонця), за ними світло-зелені (символ краси та молодості), далі блакитні, сині (символ води і неба, що дають силу і здоров'я), оранжеві (символ хліба), фіолетові (мудрість людини), малинові (душевність, щирість), рожеві (достаток), а по краях – білі, кінці їх іноді розшивали золотом і сріблом [12, с. 48].

Одяг нареченого в Галичині теж має свою локальну специфіку, проте не носить виразного символічного навантаження. Чоловіча вишиванка теж була уставкового типу, довгою, носили її, як правило, навипуск. Вишивкою прикрашали комір, вставки і низ сорочки. Наречений поверх вишиванки одягав камізельку з купованої тканини темного кольору, на підкладці, довжиною трохи нижче пояса, з застілкою на гудзики. Спереду поли камізельки оздоблювалися строчками машинних швів, виконаними нитками контрастних до кольору камізельки відтінків. Важливим елементом весільного одягу є пояс, крайка. Він має символічне значення. Розміщений у центральній частині людського тіла він наче відмежовує небесне, духовне (верхню частину тіла) від земного, матеріалістичного. Надає певного статусу людині, яка його одягає. Крайки були кольоровими, переважно вишнево-коричневих відтінків. Чоловічий пояс – шкіряний.

Бажано, щоби весь одяг був новим. Правда, останнім часом існує звичай мати у шлюбному вбранні щось старе і щось позичене (як правило, це дрібні деталі: шпилька, прикраса, носова хустинка). Позичена річ нагадує нареченим про єдність з родиною, друзями, членами сім'ї. Варто взяти її у людини, щасливої в шлюбі. Щось старе – зв'язок із сім'єю і родом, мудрість в сімейному житті. Переважно наречені одягають старовинні коштовності. На ноги взувають шкіряні чоботи.

У день весілля молода у святковому вбранні сідає на крісло і чекає приходу своїх батьків і рідних. Коли всі зійдуться, тато розчесує молодій волосся (а тепер у більшості випадків просто поправляє перукарську зачіску) і кладе на голову вінок (прикріплює фату з віночком). Дружки при цьому співають:

*Колись я вас не просила,
А тепер вже прошу:
Прийдіть, прийдіть, рідний тату,
Та й зачешіть косу!
Дякую вам, любий тату,
Що ви ще дожили
І на мою головоньку
Вінок положили [16, с. 2].*

Якщо батька немає в живих, цю функцію виконує старший брат або хресний батько. Подекуди розчісування коси є виключно обов'язком брата (якщо немає рідного, то дворідного).

Дружки добре закріплюють вінок на голові молодої, прикрашають його зеленими гілочками барвінку або мирту (як символ чистоти, невинності). Після того вона тричі кланяється батькам і родичам і просить в них благословення. Дружки при кожному поклоні співають:

Схилийся, ялице, кланяйся дівице, перший (другий, третій) раз.

*Поклонися матері (батькові) в добрий час,
Не рік, не два він (вона) тебе годував (ла),
Ніж ся твого поклоньку дочекала [17, с. 102].*

Батьки благословляють хлібом, який тримають в руках, роблячи ним знак хреста над схиленою головою доньки.

У той же час молодого теж виряджують до шлюбу. Його одягають на короткий час у вивернутий вовною догори кожух, обсипають зерном, монетами, що доля була багатою. Він просить благословення у своїх батьків. Потім виходить разом з друзями на подвір'я, де батьки благословляють його в дорогу. Батько тримає в руках хліб-сіль, а мати кропить свяченою водою. При цьому співають:

*Кропи мене, матінко,
Свяченою водою
На щастя, на долю,
На найкращу долю [15].*

Таке благословення є символічним тому, що дорога, у яку благословляють батьки – це не відстань до дому нареченої, а довгий сімейний життєвий шлях, який починається з цього дня.

Тоді молодий іде до брами і вертається назад до батьків (так три рази). Цей момент ніби відображає страх перед майбутнім і бажання залишитися у батьківському домі. Врешті молодий з друзями виходить за ворота, іде до третьої хати справа від своєї (якщо його хата крайня, переходить на другу сторону вулиці) і там теж кланяється і просить благословення. Після цього іде до молодої разом зі своїми гостями.

Молода теж проходить із друзями такий обряд благословення у дорогу, повертається до хати і чекає молодого [18, с. 302].

У с. Літовищі (Бродівський р-н Львівської обл) хресні батьки, дружки нареченого приносять з собою короваї, а старостини – калачі. До нареченої ідуть з калачами. Також беруть з собою музикантів, дорогою співають. У наш час переважно весільний поїзд складається з кількох автомобілів, які звуками клаксонів сповіщають про наближення молодого. Вважається, що голосними звуками можна відлякати злі сили [13].

Перед “брамою” ставлять стіл, яким перегороджують вхід на подвір'я. “Брамою” на Галичині називали викуп молодої. Відбуваються торги, під час яких дружки молодої (сватки) виторговують для себе викуп (переважно це горілка, якою потім пригощають “запорожців” – не запрошених на весілля хлопців і дівчат. Цікавий той факт, що у Перемишлянському районі Львівської області “запорожцями” йдуть на весілля тільки хлопці) [10]. Якщо дружбам молодого вдається хитрістю пробратися у дім нареченої і вивести її під час торгів, то викуп вони не платять. Тому сватки (дружки молодої) мають бути уважними, не дати себе перехитрити. Також з молодим торгується молодший брат нареченої (племінник, хрещеник), він “продає” свою сестру її майбутньому чоловікові. У деяких селах брат продає сестру не на брамі, а під час дарування [14].

Після закінчення торгів стіл забирають, виводять “молоду”. Як правило, це переодягнений у чудернацький одяг чоловік або старша жінка. Іноді вона має на руках ляльку. Коли молодий відмовляється від такої нареченої, його звинувачують у тому, що він залишив її, бідну, з дитиною на руках. Усі ці дії супроводжуються жартами, сміхом. Врешті дружки виводять справжню наречену. Вона тричі кланяється своєму обранцю, він їй. Потім дівчина знімає з його одягу “кавалерський” букет, з яким він прийшов і прикріплює інший, шлюбний (але ще на ліву сторону). Той же ж букетик, який зняла, має заховати, щоб не загубився (щоб чоловік нечасто згадував своє парубоцтво).

Наречені заходять в будинок, разом просять благословення у батьків. Іноді від імені молодят благословення просить староста. Як от у с. Шпиколоси (Золочівський р-н Львівської обл.). Після того, як наречені і найближчі родичі заходять до кімнати, староста виголошує:

– *Любі тату, мамо, бабу, діду (перечисляє всіх присутніх). Стоять ті діти перед вами, як свічки перед образами і просять Бога Всевишнього і вас, мамо, тату ... як*

поблагословили і на село випровадили, так поблагословіть і під царський вінець випровадіть перший раз [11].

Молоді при цьому кланяються присутнім. Ті ж слова староста виголошує другий і третій раз.

Якщо весілля відбуватиметься в іншому місці, то після благословення батьки запрошують всіх до столу на коротке частування. І вже після цього вирушають до церкви разом з усім весільним почтом. Наречений іде з друзками, наречена зі сватками (якщо їдуть машинами, то у тому ж порядку).

Весільний поїзд складають дійові особи свята. Звісно, що на головні тут наречені. Також важливими особами є староста і старостина. Староста – поважний одружений чоловік, який ніби представляє громаду, що схвалює створення нової сім'ї. У нього є певні обов'язки. Він з короваєм на вишитому рушнику в руках очолює весільний почт; він є розпорядником гостини, має дбати про те, щоби гості не нудьгували, влаштовувати для них різноманітні розваги. Обов'язки старости переважно покладають на жартівливого чоловіка, який вміє керувати святом. Старостина у всьому підігрує старості. Це може бути його дружина або інша заміжня жінка. Їхній одяг прикрашають червоними букетами або стрічками. Дружби (бояри) і дружки, сватки і свашки (дружки солодого) теж мають свої завдання.

Сватки – дружби нареченої, а свашки – дружки нареченого. Дружки прикрашають одяг усіх гостей спеціальними маленькими букетиками. Дружбам теж прикріплюють букети, але більші, за це обов'язково мають дістати від них плату – цукерки або гроші. Під час вінчання дружки тримають наготові вишитий рушник, букет молодої, корони над головами наречених. Старші жінки співають ритуальних пісень, що супроводжують весільні обрядодії. Дружки та дружби прикрашають гільце, ставлять браму, влаштовують розваги, розділюють коровай. Також до весільного поїзда входили вінкоплетниці, коровайниці, візники, музики, кошельники (виконавці обрядових пісень при обдаровуванні молодих) та родичі [19, с. 15].

Якщо когось з батьків немає в живих і покійний похований у тій місцевості, де відбувається весілля, то перед шлюбом молодята ідуть на могилу батька чи матері просити благословення. Всім, кого зустрічають дорогою до шлюбу, кланяються і просять благословення. Ніхто не має права переходити дорогу молодим. “Перейде хтось дорогу – життя не складеться” – кажуть у народі.

Якщо реєстрація одруження у РАЦСі чи сільській раді призначена в цей же день, то вона відбувається перед вінчанням. Після вінчання священник реєструє шлюб у церковній книзі згідно свідоцтва про одруження, виданого державним органом реєстрації актів цивільного стану. Згідно з каноном подружнього права Східних Церков, шлюб може брати дівчина, яка досягла 15-річного віку, але Церква підлаштовується до вікового цензу, встановленого державою (в Україні це 17 років для дівчини і 18 років для хлопця).

У працях сучасних українських етнографів зустрічається твердження, що церковне вінчання в Україні практично до кінця XIX ст. не давало права на спільне проживання. Якщо шлюб у церкві і весілля відбувається не в один день, то до весілля молодята мають жити нарізно. Лише після виконання всіх обрядів, в яких брала участь вся родина, молоді вважалися чоловіком і дружиною. Щоб здолати ці протиріччя, запровадили звичай брати шлюб в той день, коли влаштовують весілля. Так вінчання стало складовою частиною весільного дня.

Староста з короваєм заходить до церкви перед молодятами. Коровай кладуть на бічному столику. Там він і залишається після шлюбу. Обряд вінчання теж має глибокий символічний зміст. Корони, які одягає священник на голови молодим, символізують їхню нагороду в небі за гідне подружнє життя. Іноді корони замінюють вінками, сплетеними з зеленого барвінку, але їх смислове навантаження залишається незмінним. Запалена свічка є символом того, що чоловік з жінкою мають освічувати одне одному життєвий шлях своєю любов'ю і підтримкою. Обручки є знаком того, що шлюб укладається на все життя (круг – безконечність) [20, с. 90].

Виходячи з церкви, молоді мають слідкувати, щоб нікому не вдалося пройти між ними (це теж може віщувати розлучення або часті сварки). Під церквою молода знімає букет молодого і прикріплює на праву сторону сорочки чи піджака. Це окреслює його новий статус – одруженого чоловіка. Настає улюблений для наймолодших гостей свята момент. Молода розкидає цукерки, щоб задобрити тих людей, які прийшли на свято зі злими думками і намірами. Кожен з присутніх намагається впіймати бодай одну цукерку. У с. Голубиця (Бродівський р-н Львівської обл) разом з солодощами кидають і монети [13].

Важливу роль відіграють і погодні умови весільної днини. Якщо день сонячний, а ще й скроплений короткочасним рясним дощем, то пара буде багатою і щасливою. Адже дощ і сонце дають нам врожай, а, отже, і добробут. Якщо ж в надворі негода, не припиняється дрібний дощик, то вважають, що наплачеться молода дружина у житті досить.

У досліджуваних районах рідко практикується весілля в один день і в домі молодої, і в домі молодого (такий звичай є поширений лише у Бродівському районі). Переважно роблять або спільну гостину, або ж розтягують цю подію в часі. Одного тижня гуляють весілля у домі нареченого, наступного – у домі нареченої. Якщо ж все-таки влаштовують дві гостини в один день, то після шлюбу кожен їде до себе додому і певний час забавляється зі своїми гостями. Потім молодий з частиною молоді йде до гостей молодої, певний час проводить з ними, врешті забирає дружину до своїх гостей. Завершальний етап весілля, покривання хусткою відбувається вдома у молодого [4, с. 93].

Якщо гостина спільна, то зі шлюбу пара повертається разом. На подвір'ї або на порозі хати молодят зустрічають батьки. Мати одягнена в кожух навиворіт, щоби відігнати все лихе. У цей час у с. Шпиколоси (Золочівський р-н Львівської обл.) співають:

*Вийди, матінко, вийди,
Не зробились-мо кривди,
Кривди-сьмо не зробили,
Діти-сьмо подружили.
Чи твоє, чи не твоє,
Вже твої обидвоє.
Переверни кожущину,
Привітай си дитину.
Який кожух воловатий,
Такий твій зять багатий* [11].

Батько пригощає молодят наливкою. Келихи, з яких випито напій, розбивають на щастя. Мати кропить свяченою водою наречених. Тарілку, у якій була вода, теж розбивають. Потім мати кидає кожух на поріг і просить молодих зайти поньому в хату. Чоловік бере дружину на руки і переходить через кожух. Це означає, що все лихе вже позаду.

Коли всі ритуали виконано, музики від імені господарів запрошують гостей до весільного столу. Перед початком пригощання відбувається спільна молитва за щасливу долю молодого подружжя. Цю молитву проводить священник (якщо він запрошений на весілля) або староста.

За столом головне місце відведено молодій парі, їй віддають почесні, всі виголошувані тости зводяться до побажання добра, багатства, народження дітей. Причому дітей зичать багато – “футбольну команду”, “чотири синочки, а п'яту дочку” [8, с. 397].

В історії с. Чемеринці (Перемишлянський р-н Львівської обл.) читаємо, що в давнину на весіллі горілки багато не було. “Пили одним стаканом з однієї пляшки, передаючи їх по черзі один одному” [9]. Молодятам взагалі заборонено споживати багато алкоголю – адже в них попереду шлюбна ніч. Та й голосно розмовляти, жартувати, співати їм теж не личить. Усі розмови і перепалки беруть на себе дружки і дружби. З-за столу молода пара виходить останньою, щоби не поставити в незручне становище тих гостей, які ще пригощаються.

В окремих селах на весіллі присутні жінки, які, спостерігаючи за ходом забави, коментують її окремі моменти короткими співаними куплетами. Іноді це доволі гострі слова. Переважно їхніми жертвами стають дружби і дружки, як то: “Ми за дружбом, ми за

дружбом, де то він мандрує, а наш дружба коло двору штахети рахує”. Якщо хтось мав не дуже охайний вигляд, могли заспівати: “Ой чи же ж то парубок так ся паробоче, одну штанку підігнув, друга ся волоче”. Ті з гостей, хто сміливіший, відспівували, наприклад: “А ти мені не співай, бо ти так не вмієш. Як я тобі заспіваю, то почервонієш” [12].

Є також звичай приїзду на весільну гостину “циганів”. У с. Вороняки (Золочівський р-н Львівської обл.) переодягнені у циганський одяг парубки і дівчата пізно ввечері приходять (або приїжджають на конях) на подвір’я, де відбувається весілля. Вони співають, танцюють. Потім розкладають серед двору багаття (або ж біля двору), запрошують до танцю навколо багаття молодих і гостей свята, вітають пару з одруженням. За це господарі щедро частують “циганів” і дякують їм за відвідини [14].

“Цигани” є присутніми не лише у галицькому святкуванні весілля. На Полтавщині також вони є дійовими особами весільного дійства, але там свою роль виконують наступного дня. Вони їдуть возом по селі, заїжджають до дворів тих, хто був запрошений на забаву і “вициганюють” щось для господарства новоствореної сім’ї. Переважно намагаються впіймати курку, гуску, поросю. Все це запихають в мішок. Також можуть забрати з двору кошения, невелику собачку, господарське приладдя (лопату, мітлу, вила), одним словом, все, що може пригодитися у господарстві.

Якщо в досліджуваному регіоні “цигани” виконують частину культурно-розважальної програми, то на полтавському весіллі вони займаються ще й матеріальною стороною життя молодого подружжя.

Староста і музиканти дбають про те, щоби впродовж весільної гостини були віддані належні почесні батькам молодят, весільній господині, всім, хто доклав зусиль до святкових приготувань. Не забувають і про хресних батьків, хоча їхня роль не така значна, як у інших регіонах України.

Близько півночі або й пізніше починається дарування. До того часу ніхто не смів покинути забаву, бо ж ще не обдарували молодих. У с. Шпиколоси (Золочівський р-н Львівської обл.) прибирають все зі столу, за яким сиділи молодята. Дружба переводить подружжя через стіл, перед ними ставлять тарілку, застеляють її хустинкою або вишитою серветкою. Обабіч стають дружби і староста. Неподалік влаштовуються жінки, які співають відповідні пісні. Якщо вони не знають всіх гостей, біля них має бути хтось, хто пояснює, ким є молодятам кожен з дарувальників [14].

До столу по черзі підходять родичі (найперше батьки, рідні брати і сестри молодих), дарують їм гроші або подарунки (як правило, дарують щось таке, що буде корисним на новому господарстві: постільну білизну, посуд, в наш час – побутову техніку). Хресні батьки часто дарують золоті прикраси. Кожному гостеві співають відповідну пісню або ж хоча би один куплет: “бабусю, дідусю, я ваша онучка. Мені ся належить золота обручка. Золота обручка, пухова перина і найкраща в світі колиска для сина”. Староста наливає чарку за здоров’я молодих, а дружба відрізає частину короваю. Особливо цінними є частини, прикрашені шишечками. Іноді старостина роздає окремо випечені гуски чи шишки. Підшву з короваю віддають музикантам.

У с. Літовищі (Бродівський р-н Львівської обл.) перед початком дарування сватки несуть коровай, у який ввіткнута прикрашена різка, пританцювуючи і співаючи пісню:

Дай нам, Боже, в добрий час.

Як у людей, так і в нас.

У щасливу годину

Розвеселим родину,

Ой ну-ну, ой ну-ну,

Розвеселим родину.

А ви, сестри із братами,

Уставайте разом з нами.

Ой ну-ну....

А ти дружба, гострий ніж,

*Короваю нам наріж.
Хоч наріж, хоч щипай,
А коровай нам роздай* [13].

З великим гуркотом ставлять коровай на стіл, витягують різку, закидають її на дах хати, щоби визначити, хто в молодій сім'ї першим народиться – син чи донька. Потім дружба тричі хрестить коровай і просить Бога, щоб поблагословив його. Також питає гостей, чи можна починати. Відтак викликає по черзі всіх гостей, які підходять вітати молодят [3, с. 98].

У с. Голубиця (Бродівський р-н Львівської обл.) дружки зі сватками ріжуть усі короваї, які є на весіллі, роздають гостям, а потім беруть вистелену хустинкою тарілку і йдуть поміж гостей збирати гроші для молодих.

Коли дарування закінчується, дружба зв'яже кінці хустинки з грішми і ховає хустинку під столом, а молоді мають забрати її. Вважається, що той, хто першим впіймає даровані гроші, буде керувати фінансами у сім'ї. Або ж молодий кладе подаровані гроші на лавку чи стілець, де сидить дружина, а вона має швиденько на них сісти, щоби заховати своє майно від чужих очей [13].

Такий спосіб обдарування молодих є гарним звичаєм, бо дає можливість родинам краще познайомитись (виголошують, ким приходить дарувальник). Супроводжується побажаннями, піснями, розподілом короваю, який є символічною подякою гостям за подарунки і щирі слова. На жаль, дедалі частіше цей урочистий момент замінюється офіційним врученням конвертів з грішми, супроводжуваним стандартними словами привітання.

По закінченні дарування господині запрошують гостей на пізню вечерю. Після вечері, як правило, старші гості йдуть додому, а молодь залишається розважатися. Танцюють майже до світанку.

Врешті починається найдраматичніший сюжет весільної гостини – знімання дівочого вінка. Це остаточне закріплення нового статусу – одруженої жінки, якій відтепер годиться покривати голову хусткою. У наш час це дійство називають “загулюванням вельона”.

На середині подвір'я ставлять крісло, на нього кладуть подушку. На подушку сідає молодий, йому на коліна – дружина. Свекруха знімає з голови невістки весільний віночок, подекуди у волосся їй запахає гроші, щоби пара була багатою. Дружки їй допомагають. Ці дії супроводжуються виконанням пісні “Горіла сосна, палала”. Коли настає момент зав'язування хустки, молода тричі знімає її з голови. Або ж тричі втікає від чоловіка, врешті дає одягти на голову хустку. Потім свекруха цілує невістку і танцює з нею, ніби приймаючи її до товариства одружених жінок і до власної родини. Далі молода бере віночок (фату) і по черзі танцює зі всіма неодруженими, які присутні на цій церемонії. Спочатку – з рідними сестрами своїми і чоловіковими, потім з дружками, свашками і всіма дівчатами, навіть маленькими (щоби всі стали під вінець). Відтак іде з вінком до братів (своїх і молодого), дружбів і всіх неодружених хлопців і перетанцює з ними.

Молодий весь цей час сидить на кріслі. Перед ним кладуть капелюх і всі присутні кидають до нього гроші на колиску для дитини (с. Голубиця, Бродівський р-н Львівської обл.). У окремих місцевостях в цей час молодий має викупити свою дружину у її брата або сестри. Взагалі, бачимо, що впродовж весілля молоду викупувають кілька разів (на брамі, після дарування, на покриванні хусткою) [13].

Коли вже з всіма потанцювала, молода підходить до свого чоловіка і запрошує його до танцю. Під час танцю намагається одягнути вінок йому на голову (щоби мати над ним владу). Чоловік не дається. По закінченні танцю віддає вінок старшій дружці, або ж дівчата стають в коло і танцюють довкола молодої, а вона просто кидає його позад себе. Та дівчина, котра впіймає вінок, першою вийде заміж.

Весілля практично закінчується. З вчорашнього парубка і дівчини молоді люди перетворюються на чоловіка і дружину. Момент знімання з голови хустки, ухилення чоловіка від вінка показує, що цей процес перевтілення ще буде тривати протягом певного

періоду часу. Дуже важко за один день змінити цілковито спосіб життя, світогляд. Але весілля відгуляли і назад дороги немає, попереду спільне майбутнє.

На завершення гостини музиканти співають молодят, їхнім батькам і гостям “Многая літа”, а дружки співають подячну пісню самим музикантам.

Після того, як молода завита, мати говорила такі слова: “Щоб жила щасливо та слухала чоловіка”. Таке висловлювання досить часто зустрічається в досліджувальному регіоні. Це є ще одним свідченням того, що, на відміну від сьогоднішніх моральних норм сімейно-родинної поведінки, шлюб на Галичині брали на все життя. Підтверджується цей факт також народною мудрістю, яка побутує в краї і закликає “добре дивитися, бо це не яблуко вкусити і як кисле, то кинути”.

Сьогодні моменти весільної обрядовості Галичини зазнали певних змін – здебільшого скорочення шлюбних ритуалів, тривалості загалом чи окремих компонентів структури. Так, наприклад, змінився традиційних одяг наречених, значно спростилися весільна обрядовість вибирання молодої і дарування, у яких на сьогоднішній день не вбачають первісного змісту. Хоча в регіоні почався процес відродження весільних традицій, все частіше спостерігаємо весілля в українському стилі, де виконуються усі ритуали. Це і стане матеріалом наших подальших студій.

Список використаних джерел

1. *Гнатюк В.* Ткацтво в Східній Галичині / Володимир Гнатюк // Матеріали до української етнології. – Львів, 1900. – Т. III – 38 с.
2. *Головацький Я.* Мандрівка по Галицькій та Угорській Русі, описана у листах до приятеля / Яків Головацький // Жовтень. – 1996. – № 6. – С. 46–49.
3. *Литвин-Бартош П.* Весільні обряди і звичаї / Петро Литвин-Бартош // Матеріали до українсько-руської етнології. – Львів, 1909. – Т. 3. – 178 с.
4. *Борисенко В.* Весільні звичаї та обряди на Україні. / Валентина Борисенко – К.: Наукова думка, 1988. – 192 с.
5. *Борисенко В.* Українське весілля / Валентина Борисенко // Наука і суспільство. – 1991. – № 4. – С. 30–31.
6. *Здорова Н.* Нариси весільної обрядовості на Україні. / Неоніла Здорова. – К.: Наукова думка, 1974. – 196 с.
7. *Весілля.* У двох книжках / Упоряд. М. Шубравська / Весілля. – Київ: Наукова думка, 1970. – 478 с.
8. *Лозко Г.* Весільна обрядовість / Галина Лозко // Українське народознавство. – 2005. – № 4. – С. 393–399.
9. *Кравець Михайло* Володимирович, 1976 р.н., житель м. Глиняни, виходець з с. Лагодів Перемишлянського району, Львівської області, водій.
10. *Кравець Любов* Михайлівна, 1977 р.н., виходець з с. Лагодів, Перемишлянського району, Львівської області, медпрацівник.
11. *Вербінська Марія* Яківна, 1960 р.н., виходець з с. Шпиколоси, Золочівського району, Львівської області, вчитель Глинянської ЗСШ І-ІІІ ст.
12. *Яремчук Марія* Володимирівна, 1970 р.н., виходець з с. Нестюки, Золочівського району, Львівської області, вчитель Глинянської ЗСШ І-ІІІ ст.
13. *Прихарчук Марія* Іванівна, 1984 р.н., жителька с. Голубиця, Бродівського району, Львівської області, вихователь дитячого садка № 57, м. Львів.
14. *Борзуш Мирослава* Петрівна, 1973 р.н., виходець з с. Вороняки, Золочівського району, Львівської області, вчитель Глинянської ЗСШ І-ІІІ ст.
15. *Фідик Ольга* Василівна, 1978 р.н., виходець з с. Сасів, Золочівського району, Львівської області, вчитель Глинянської ЗСШ І-ІІІ ст.
16. *Интернет-ресурс* – istoriaukraina.narod.ru
17. *Єфремова Л.* Наспіви українських весільних пісень. / Любов Єфремова. – К.: Наукова думка, 2006. – 192 с.
18. *Черепанова С.* Філософія родознавства. К.: тов-во “Знання”, 2007 – 460 с.
19. *Віннік В.* Політ весільного кортежу / Василь Віннік // Чумацький шлях. – 2006. – № 3. – С. 14–20.
20. *Парховенко С.* Ритуальне застосування свічки у весільних обрядах / Сергій Парховенко. // Народна творчість та етнографія. – 2004. – № 5. – С. 89–91.

Леся Костюк

СВАДЕБНАЯ ОБЫЧНОСТЬ ГАЛИЧИНЫ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX – НАЧАЛУ XXI ВЕКА

В статье на основе свидетельств многочисленных информаторов автор анализирует свадебную обрядность сельских жителей Галичины второй половины XX – начала XXI века.

Ключевые слова: Галичина, свадьба, “брама”, брак, дарование.

Lesya Kostyuk

WEDDING ORDINARINESS OF GALYCHYNA SECOND HALVES XX – TO BEGINNING OF XXI AGE

In the article on the basis of certificates of numerous informants an author gives description of wedding rite of villagers of Galychyna of the second half XX – to beginning of XXI age.

Key words: Galychyna, wedding, “gates”, marriage, talent.